

СТРУКТУРА ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ЮРИДИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Визначена структура культури у вітчизняній юридичній літературі, її основні компоненти, доведена взаємодія правової культури з іншими сферами суспільної культури.

Ключові слова: професійно-правова культура, моральна культура, правова культура, правова культура суспільства, правова культура особистості, правова культура професійної групи.

Постановка проблеми. До теперішнього часу відсутній єдиний підхід до трактування як самої категорії «правова культура», так і її структурних елементів у силу того, що дане поняття багатоаспектне. Процес формування феномену правової культури в Україні проходив так само тернисто і драматично, як і вся українська історія.

Необхідною передумовою для розробки умов формування правової культури у працівника правової системи є з'ясування питання: «Що таке правова культура і в чому її сутність?»

Ступінь наукової розробки проблеми. Питання про структуру правової культури у вітчизняній юридичній літературі також дискусійна. Наприклад, В.П. Сальников вважає, що структурними елементами правової культури виступають компоненти юридичної дійсності в їх ролі бути еталонами поведінки: «Право, правосвідомість, правові відносини, законність і правопорядок, правомірна діяльність суб'єктів» [12, с. 150-151]. Звичайно, вищезазначені елементи правової культури перетинаються або виступають складовими частинами інших систем. «Уявити в повній мірі суть правової культури неможливо, не виділяючи її логічну структуру, - відзначає В.П. Сальников. У цій площині правова культура є юридичні поняття і категорії, оцінки (оціночні судження) та деонтичні модальності» [12, с. 155].

Осіка І.В. особливу увагу приділяє елементній структурі правової культури, розподіляючи її на об'єктивний та суб'єктивний рівні. Як вважає авторка, «на об'єктивному рівні правова культура складається з рівнів розвитку права, правової діяльності та правосвідомості; на суб'єктивному рівні – з розвитку правового знання, рівня і характеру ставлення до права, установок на правові норми, рівня правосвідомості особистості, правової діяльності, правового розвитку, правової поведінки» [9, с. 8].

Правові поняття і категорії становлять раціональний бік правової культури особистості і

виражають досягнені нею рівні знань і розуміння правових явищ. Правова культура з цих позицій є певною сумою об'єктивних за своїм змістом знань. Правові поняття як об'єктивні за своїм змістом знання слугують (хоча далеко і не завжди) основою формування оцінної сторони правової культури особистості. Оціночний момент, органічно властивий правовій культурі, не тільки дозволяє зрозуміти її роль у правовому регулюванні як фактора, що забезпечує підтримку прогресивних правових норм, а й сприяє скасування застарілих регуляторів, формуванню нових, відповідних високому техніко-юридичному та ідейно-теоретичному рівням.

А.Р. Ратінов у якості елементів правової культури пропонує виділити: а) право, б) правовідносини, в) державні органи й організації, що забезпечують реалізацію права, г) правосвідомість, д) правознавча поведінка, тобто система практичної діяльності людей з виконання та застосування права [10, с. 203].

Інший, не менш відомий теоретик Н.М. Кейзеров, розглядаючи внутрішню структуру правової культури, вважає, що до вказаних елементів правової культури суспільства треба додати критерії політичної оцінки права та правової поведінки [5, с. 113].

По-іншому до розгляду поняття правова культура підходять С.С. Алексєєв і А.П. Семітко.

С.С. Алексєєв виділяє чотири елементи, до яких відносить: рівні правосвідомості, законність, досконалість законодавства та юридичну практику [1, с. 19-180]. Він також вважає за необхідне акцентування уваги на рівні розвитку законодавства, правової практики та правосвідомості при визначенні і характеристиці структури правової культури суспільства. На його думку, структурними елементами правової культури виступають компоненти правової системи - правові тексти, правова діяльність, свідомість і розвиток суб'єктів [13, с. 21].

Погляди С.С. Алексєєва і А.П. Семітко подаються в цілому переконливіше, адже мова йде не просто про правові явища, а про рівень їх досконалості.

Мета статті – обґрунтувати основні концепції професійно-правової культури у вітчизняній правовій науці для дослідження в механізмі формування та реалізації сучасного українського права, описавши предмет професійно-правової культури як наукової дисципліни, охарактеризувавши та висвітливши проблеми, що постають у ході її вивчення.

Виклад основного матеріалу. Правова практика з погляду правової теорії - явище надзвичайно містке і багатопланове, що охоплює і правозастосовчу, і правореалізаційну діяльність, правовиховний процес і багато іншого, а отже, аналіз співвідношення правової культури та правової практики може стати предметом для самостійного глобального дослідження .

Безумовно, зазначені структурні елементи важливі і характеризують правову культуру суспільства, але вони не є самостійними в силу своєї специфіки і входять до складу інших елементів правової культури. Наприклад, не можна вести мову про правові відносини чи правову діяльність без урахування ступеня досконалості законодавства і юридичної практики.

Елементи, що утворюють правову культуру суспільства, одночасно включені і в інші структури. Як відомо, право входить у систему соціальних норм; правовідносини виступають різноманітним суспільним відносин; правосвідомість представляє одну з форм суспільної свідомості; правомірна діяльність у юридичній сфері входить до системи всієї соціальної діяльності людей; нарешті, правопорядок є складовою частиною громадського порядку і т.д. [4, с. 44-45]

При цьому, будучи одночасно структурними елементами одного явища, дані категорії інтегрують у загальний правовий простір, утворюючи єдине правове поле, яке отримало у правознавстві назву «правова система», вирішальну роль у визначенні сутності і змісту якої, на наш погляд, відводиться феномену правової культури, який є своєрідним індикатором, що проявляє правову систему держави.

Отже, компонентами правової культури є: правова свідомість; правові відносини; законність і правопорядок; правомірна діяльність суб'єктів; право; державно-правові інститути; юридична техніка; юридичний акт.

Представлені концепції, розгалужуючись у конкретних інтерпретаціях поняття, змісту, стру-

ктури правової культури, як правило, єдині в розумінні основних функцій, які зводяться, перш за все, до збереження духовних цінностей у юридичній галузі, передачі правового досвіду наступним поколінням, підтримці механізмів відтворення правової свідомості народу та його впливу на життєво важливі сфери взаємовідносин.

На основі комплексного підходу, що об'єднує всі вищевикладені концепції різних авторів, ми пропонуємо таке визначення правової культури суспільства: це різновид загальної культури, який охоплює сукупність цінностей, юридичних інститутів (правосвідомість, законність тощо) і процесів, що виконують функцію соціоправової орієнтації людей у конкретному суспільстві .

Правова культура є сферою загальнолюдської культури і, подібно до того, як загальнонаціональна культура надає цілісність та інтегрованість суспільного життя в цілому, правова культура диктує кожній особистості принципи правової поведінки, а суспільству - систему правових цінностей, ідеалів, правові норми, які забезпечують єдність і взаєморозуміння правових інститутів і організацій.

Залежно від носія правової культури розрізняють: правову культуру суспільства; правову культуру особистості; правову культуру професійної групи [3, с. 59] .

Структурними складовими правової культури суспільства є:

1. Рівень розвитку правової свідомості та правової активності суспільства. Правова культура суспільства залежить від того, наскільки глибоко освоєні ним такі правові феномени, як цінність прав і свобод людини, цінність правової процедури при вирішенні спорів, наскільки поінформоване в правовому відношенні населення, яке емоційне ставлення населення до закону, суду, правоохоронних органів, і установка громадян на дотримання (недотримання) правових приписів і т.ін.

2. Рівень розвитку правової діяльності. Остання складається з теоретичної діяльності вчених-юристів і практичної, правотворчої та правореалізуючої, в тому числі правозастосовної, діяльності. Правова культура суспільства багато в чому залежить від якості розвитку правотворчої діяльності зі створення законодавчої основи життя суспільства, у зв'язку з чим правотворчість і правозастосування вимагають досить високого теоретичного рівня правової культури, яка створюється колективними зусиллями вчених-філософів, соціологів, юристів, суспільним досвідом практичних працівників. Правотворчістю повинні займатися компетентні в юридичному відно-

шенні особи з дотриманням демократичних принципів. Правозастосування, «... влади діяльності державних органів, які здійснюють індивідуальне регулювання суспільних відносин на основі закону з метою його реалізації» [14, с. 579], є важливим чинником формування правової культури суспільства. Якість правозастосовної діяльності залежить від структури державного апарату, порядку взаємовідносин його органів, а також від професіоналізму та культури працівників правозастосовної системи. Зауважимо, що вдосконалення структури треба починати з підвищення авторитету суду, зміцнення гарантій його незалежності, впровадження нових принципів діяльності правозастосовних органів, кардинального підвищення третьої гілки влади в Україні – правосуддя.

3. Рівень розвитку всієї системи юридичних норм (рівень розвитку права, культури юридичних текстів і т.д.). Будь-який юридичний акт повинен відповідати пануючим у суспільній свідомості уявленням про справедливість, свободу, рівність. Закон повинен бути досконалим, ясним і зрозумілим для населення, містити визначення основних понять і термінів. Про рівень розвитку правової культури суспільства і всієї культури в цілому можна судити на підставі аналізу різних правових актів, наукових і публіцистичних текстів на правові теми [3, с. 65].

Розглядати суть і функціональну роль правової культури суспільства неможливо без аналізу проблем, пов'язаних з правовою культурою особистості, яка є фундаментом загальної концепції правової культури. Крім того, саме поняття правової культури суспільства цілком відображає ступінь і характер прогресивно-правового розвитку особистості, що забезпечують її правомірну діяльність. Тому дані категорії знаходяться в органічному взаємозв'язку, визначаючи і конкретизуючи один одного.

Процес становлення правової культури особистості характеризується багатогранністю, великою сукупністю складових, різноманітністю співвідношення кількісних і якісних, об'єктивних і суб'єктивних факторів, різноманітністю форм їх прояву та динамікою розвитку.

Правову культуру особистості складають: правова свідомість і правове мислення, правомірна поведінка, результати правомірної поведінки і правового мислення

Правова культура особистості сприяє виробленню культурного стилю правомірної поведінки. На вибір цього стилю впливають: 1) ступінь засвоєння і прояву цінностей правової куль-

тури суспільства; 2) специфіка професійної діяльності; 3) індивідуальна неповторність творчості кожної особистості.

Правова культура особистості виражається у трьох станах: у правових культурних орієнтаціях, у творчій діяльності з їх реалізації і в результатах реалізації цих орієнтацій [14, с. 497].

Як ступінь особливого розвитку індивіда правова культура особистості виявляється, перш за все, в його підготовленості до сприйняття прогресивних, цивілізованих правових ідей і законів, у вміннях і навичках користуватися правом, а також в оцінці власних знань права. З цих позицій правова культура особистості характеризується наявністю правових культурних орієнтацій. Крім того, правова культура - це певний характер і рівень творчої діяльності особистості, у процесі якої вона набуває чи розвиває свої правові знання, вміння, навички. Правова культура виражається як результат творчої культурної діяльності в галузі права. Останній спосіб існування правової культури позначається як її внутрішній потенціал [3, с. 68].

У визначенні правової культури як ступеня і характеру правового розвитку особистості, які забезпечують сторони індивідуальної активності, на нашу думку, містяться дві її характеристики, що не зводяться одна з одною. Правова культура є показником соціальної розвиненості людини, по-перше, з боку її рівня і, по-друге, з боку її спрямованості (типу). З цих позицій структура правової культури особистості виступає ніби у своїй двозмістовній якості - тип людської діяльності та її орієнтація на право, його галузь, окремий закон. У цьому сенсі можна говорити про цивілістичну, криміналістичну, адміністративну та судово-процесуальну правову культуру. Немає необхідності вести мову про самостійну структуру правової культури особистості, виходячи з існуючих галузей права, однак можуть мати і мають місце в реальному житті різні її напрямки з урахуванням суттєвих особливостей діяльності суду, органів внутрішніх справ (у цілому адміністративних органів), слідства або цивілістики. Тому й виділяються напрями правової культури особистості, зорієнтовані на цивільне, адміністративне, кримінальне право, судовий процес.

Отже, у процесі подальшого дослідження необхідно враховувати такі моменти: а) правова культура особистості є сукупністю творчого й особистісного компонентів; б) правова культура особистості - частина правової культури суспільства, її творче начало; в) правову культуру особистості можна розглядати як ступінь і характер її правового розвитку; г) правова культура осо-

бистості ґрунтується на правовій свідомості та правовому мисленні; д) права культура особистості - рівень творчої діяльності, у процесі якої особистість набуває та розвиває свої правові знання, навички та вміння.

У зв'язку з цим вважаємо за можливе стверджувати, що права культура особистості - це різновид культури суспільства, її ядро; відображає рівень правосвідомості, якості, знань, умінь, навичок і є результатом і способом діяльності особистості з реалізації правових цінностей.

До вивчення структури правової культури особистості можна підійти також з боку рівня і глибини пізнання правових явищ, з позицій оволодіння ними. Тут виділяються буденний, професійний (спеціальний) і теоретичний рівні правової культури.

Буденний рівень правової культури обмежений повсякденними рамками життя людей при їх зіткненні з правовими явищами. Буденна права культура ніби зупиняється на поверхні правових явищ, її узагальнення неглибокі. За допомогою такої культури не можна правильно осмислити й оцінити всі сторони правової практики. Проте буде помилкою розглядати її як потенційно дефектну, другорозрядну правову культуру. Специфіка повсякденної правової культури така, що вона, не піднімаючись до рівня теоретичних узагальнень, проявляється на рівні здорового глузду, активно використовується людьми у їх повсякденному житті при дотриманні, виконанні юридичних обов'язків і використанні суб'єктивних прав і являє собою величезний масив цивілізованої щоденної поведінки [3, с. 74].

Професійний рівень правової культури виробляється в тих осіб, які спеціально займаються правовою діяльністю, - юристів. При безпосередньому, щоденному зіткненні з правовими явищами у них виробляється професійний рівень правової культури. Особам, які володіють цією культурою, властивий більш високий ступінь знань і розуміння правових явищ, а також професійної поведінки.

Виявлення сутності та змісту правових явищ під силу особистості, яка володіє такою правовою культурою, відповідає її науково-теоретичній діяльності. Права культура теоретичного рівня являє собою наукові знання про сут-

ність, характер і взаємодію правових явищ узагалі, всього механізму правового регулювання, а не якихось його окремих напрямків. Вона виробляється колективними зусиллями вчених-філософів, соціологів, юристів, громадським досвідом практичних працівників і т.п. Теорія правової культури як форма концептуального усвідомлення інтересів і потреб людини у правовому регулюванні тих чи інших сфер суспільного життя може і повинна бути ідейно-теоретичним джерелом права. Законотворчість, застосування закону компетентними державними органами припускають досить високий теоретичний рівень правової культури. Тому елементами теорії правової культури обов'язково повинні володіти особи, які здійснюють нормотворчу та правозастосовну діяльність.

Повсякденний, професійний і науково-теоретичний рівні правової культури взаємодіють.

Виходячи зі змісту правової культури особистості, можна виділити три групи елементів, які потрібно розглядати в нерозривній єдності: ідейно-теоретичні правові уявлення, позитивні правові почуття і творча діяльність індивіда у правовій сфері. Перші являють собою систему поглядів на чинне або бажане право та інші правові явища, правове життя в цілому. У теоретичному, системному вираженні правові уявлення становлять правову теорію, яка є провідною стороною правової культури. Позитивне емоційне ставлення особистості до права і правових явищ являє собою правове почуття, яке разом з настроєм, психологічним складом, звичками і традиціями у сфері дії права становить соціально-правову психологію. Позитивний її прояв і виступає елементом правової культури [3, с. 76].

Вищий рівень правової культури особистості - це права активність. Вона виявляється, поперше, в готовності особистості до активних свідомих, творчих дій як у сфері правового регулювання, так і сфері реалізації права, по-друге, в законотвірній (чи законній) поведінці, в основі якої лежить переконання в необхідності служіння закону як найвищої цінності. Якщо розглядати правову активність як інтелектуальну активність особистості, то згідно з концепцією Д.Г. Богоявленської, можна виділити три рівні (див. табл.).

Евристичний рівень	Формальний рівень	Пасивний рівень
Якщо суб'єкт права, маючи досить надійний спосіб виконання свого завдання, продовжує аналізувати склад, структуру своєї діяльності, зіставляє між собою цілі і завдання, що приводить його до відкриття нових, зовні більш ефективних способів виконання з формування закономірності	Не стимульована ззовні, самостійна постановка проблеми - якісна особливість особистості, яка має цей рівень інтелектуальної активності.	Якщо суб'єкт права при сумлінній і енергійній роботі залишається в рамках заданого або початкового способу дій. Це підкреслює не відсутність розумової діяльності взагалі, а те, що ця діяльність щоразу визначається дією якогось зовнішнього стимулу

За основні ознаки, що характеризують рівень правової культури, ми взяли критерії, вироблені С.М. Саламаткіним. С.М. Саламаткін виділяє п'ять рівнів правової культури: ідеальний, високий, задовільний, низький, мінімально допустимий [11, с. 123]. Показниками рівнів сформованості культури є: широта, обсяг і глибина правових знань, потреба підвищувати правові знання, володіння правовою лексикою, готовність до суспільно-правової діяльності, мотиви участі у правовій діяльності, характер навчальної діяльності, правова поведінка у процесі неформального спілкування та інших життєвих ситуаціях. Т.В. Корчагіна пропонує три рівні: високий, середній і низький [6].

Відразу відзначимо, що всі ці класифікації мають рівні права на існування, бо їх відмітність між собою закладена в різних підходах і критеріях, використовуваних дослідниками.

За наявності високої правової культури громадянин може правильно себе орієнтувати, виходячи з визнання соціальної цінності права і власної обраної поведінки. Нині це особливо важливо, оскільки, з одного боку, ще існують багато морально застарілих, не відповідаючих інтересам правової держави і громадянського суспільства юридичних правил, а з іншого - з'явилася реальна загроза порушення правового закону під прикриттям демагогічних міркувань про демократію.

Правова культура в реальному існуванні виконує одночасно кілька специфічних функцій: пізнавально-перетворювальну, праворегулятивну, ціннісно-нормативну, правосоціалізаторську, комунікативну і прогностичну [8, с. 495-512].

Характеризуючи пізнавально-перетворювальну функцію, В.П. Сальников відзначає, що правова культура пов'язана з теоретичною й організаторською діяльністю з формування правової держави та забезпечення становлення громадянського суспільства. Ця функція пов'язана зі створенням правових і моральних гарантій таких загальнолюдських цінностей, як чесність і порядність, доброта і милосердя, моральний самоконтроль і совісність, людську гідність і свобода вибору.

Праворегулятивна функція правової культури, на думку В.П. Сальникова, спрямована на забезпечення стійкого, злагодженого, динамічного й ефективного функціонування всіх елементів правової системи.

Ціннісно-нормативна функція правової культури виражається за допомогою системи аксіологічних характеристик. Вона проявляється в різноманітних явищах і фактах, які набувають ціннісного значення, відбиваючись у свідомості

діючих індивідів, людських учинках, соціальних інститутах і т.ін.

Правосоціалізаторська функція правової культури характеризується через призму формування правових якостей особистості.

Комунікативна функція, забезпечуючи спілкування громадян у правовій сфері, реалізує правову культуру через це спілкування і впливає на нього.

Прогностична функція правової культури охоплює правотворчість і реалізацію права, проблемами зміцнення законності та правопорядку, забезпечення правомірної поведінки громадян, їх громадянської активності тощо, включає аналіз тенденцій, характерних для всієї правової системи.

Г.В. Назаренко виділяє три функції правової культури: пізнавальну, регулятивну, нормативно-аксіологічну [7, с. 275-279].

Пізнавальна функція полягає у вивченні правової спадщини минулих років і досягнень українського та зарубіжного права і формуванні на основі отриманих знань правової держави.

Регулятивна, нормативно-аксіологічна функції збігаються за змістом з функціями, охарактеризованими В.П. Сальниковим.

Правова культура взаємодіє з іншими сферами суспільної культури: політичної, моральної, релігійної, естетичної тощо, при цьому в специфічному змісті правової культури обов'язково проявляються риси й особливості, властиві як панівній культурі даного суспільства, так і окремих її сфер.

На думку Г.В. Назаренко, «... правова культура є сукупністю досягнень суспільства, його соціальних груп у сфері такого регулювання суспільних відносин, яке забезпечило б верховенство права у суспільному житті, тобто панування правових принципів справедливості та гуманізму, захисту природних прав і свобод людини» [7, с. 275].

Структуру правової культури особистості можна розбити на такі елементи: психологічний (правова психологія); ідеологічний (правова ідеологія); поведінковий (юридично значима поведінка). Але, як зазначає А.П. Семітко, «виділення структурних компонентів правової культури досить умовна, тому що немає правової діяльності, здійснюваної окремо від правової свідомості, правосвідомість може з'явитися лише у правовій діяльності та в її результатах - правових актах» [14, с. 333].

В.П. Сальников виділяє у структурі правової культури особистості три групи елементів, які розглядають у нерозривній єдності: ідейно теоретичні правові уявлення; позитивні правові почуття; творча діяльність індивіда в правовій сфері [8, с. 498].

В.К. Бабаєв, В.М. Баранов, В.А. Толстік вважають, що структурними компонентами пра-

вової культури особи є: знання і розуміння права, повага до права, звичка діяти відповідно з правом і правова активність [2].

Важливе значення в розумінні структури правової культури особистості має дослідження правомірної поведінки (В. М. Баранов, М. М. Вопленко, Р. Т. Жеругов, В. І. Кудрявцев, В. Л. Кулаков, В. В. Лазарєв, В. В. Оксамитний, А. С. Піголкін, Р. К. Русинов, Л. Д. Чулжкін та ін.)

Висновки. Науковий підсумок проведеного дослідження такий. Стан правової культури держави є показником зрілості її правової системи. Існує кілька наукових підходів до трактування поняття «правова культура», в їх числі антропологічний, соціологічний, філософський. Найбільш ефективний, на нашу думку, антропологічний (діяльнісний) підхід, згідно з яким правова культура – це процес і результат творчості людини у сфері права, який характеризується створенням і затвердженням правових цінностей.

Правова культура не має власної предметності, вона являє собою один з компонентів загальнолюдської культури, яка втілилася в праві та юридичній практиці. Тільки особистість в її професійному прояві є творцем і носієм, реалізатором правової культури.

Список літератури

1. Алексеев С.С. Проблемы теории государства и права. - Свердловск, 1974. - Т.1. - С. 179-180.
2. Бабаев В. К., Баранов В. М., Толстик В. А. Теория государства и права в схемах и определениях. - М. 1998.

3. Герасіна Л. М., Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Калиновський Ю. Ю., Клімова Г. М., Максимов С. І., Осипова Н. П., Панов М. І., Петришин О. В., Тацій В. Я., Требін М. П. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: монографія / Герасіна Л. М. [та ін.]; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. — Х. : Право, 2009. — С. 59.

4. Каминская В.И., Ратинов А.Р. Указ соч.
5. Кейзеров Н. М. Указ. соч. - С.113.
6. Корчагина Т.В. Правовое воспитание учащихся в образовательном процессе профессионально-технических училищ. Автореф. дис. канд. пед. наук. - М., 1997.
7. Назаренко Г.В. К вопросу о понятии правовой культуры // Правоведение 1999. - № 2. - С. 275-279.
8. Общая теория права: Курс лекций / Под общ. ред. проф. В. К. Бабаева. - С. 497.
9. Правова культура у формуванні правової, соціальної держави: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 [Електронний ресурс] / І.В. Осика; Ін-т законодавства Верхов. Ради України. — К., 2004. — С. 8.
10. Ратинов А.Р. Структура правосознания и некоторые методы его исследования // Методология и методы социальной психологии. - М., 1977. - С. 203.
11. Саламаткин С.Н. Правовое воспитание личности. - Красноярск, 1990. - С. 123.
12. Сальников В.П. Правовая культура // Актуальные проблемы теории права / Под ред. К. Б. Толкачева и А. Г. Хабибуллина. - Уфа, 1995. – С. 150-151.
13. Семитко А.П. Правовая культура социалистического общества: сущность, противоречия, прогресс. - С. 21.
14. Теория государства и права / Под ред. В.М. Корельского и В. Д. Перевалова. - С. 333.

Стаття надійшла до редколегії 6 вересня 2010 року.

Рекомендована до опублікування у "Віснику" членом редколегії М.В. Никифороком.

М.Ф. Целуйко

Structure of legal culture in domestic juridical literature

Summary

In the article a certain structure of culture is in domestic legal literature, certainly it basic components, well-proven co-operating of legal culture with other spheres of public culture.

М.Ф. Целуйко

Структура правовой культуры в отечественной юридической литературе

Аннотация

Определена структура правовой культуры в отечественной юридической литературе, определено ее основные компоненты, доказанное взаимодействие правовой культуры с другими сферами общественной культуры.